

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק כ"ו שבט תשפ"ב

פרשת משפטים

גליון תקכ"ב

שנה י"א

מפי ספרים וסופרים

נדוניה שמסרתי בידך מה עשית בה

השיב הבן, והיכן הם? הבה ונראה אותם, מוציא האברך חפיסה של שטרות מתוך תיקו ומראם לאביו, העיף זה עיניו בשטרות ספק כפיו והתחיל מצעק מה עשית? שטרות אלה הלא מזוייפים הם, זה זמן רב שמשוטטים שומרי המלך בארץ ומתחקים אחרי עקבותיהם של הזייפנים, ושל אלה העושים סחורה בשטרות הללו, ועתה לא זו בלבד שאיבדת כספך בענין רע, עוד עלולים אנחנו להימסר לדינה של מלכות על קניה ומכירה של שטרות מזוייפים, ובמקום שתעשה חיל ותהיה לאיש, עתה הסכלת עשה, כספך איננו ועוד צפוי אתה לענשה של מלכות.

הנמשל: כשנולד אדם נותן לו הקב"ה נדוניה הגונה, פוסק לו כך וכך שנים של חיים ומספק לו מזונותיו, כדי שיוכל לעסוק בתורה ולקיים מצוותיה ולזכות לעולם הבא, אולם לא זו בלבד שאינו משתדל להשתכר כדי פרנסתו לעולם הבא, אלא הולך ומאבד כספו בעניינים לא טובים, ומוציאו על דברי שטות והבל, כסף מלא זה שנתן לו ה' יתברך טבין ותקילין, הוא פורט לאסימונים שחוקים, קונה בו שטרות מזוייפים עושה בו עבירות וכו' ולכשיבוא להתייצב בפני אביו שבשמים, יש א ל מה סחורה עשה באותה נדוניה שקיבל? יוציא ויראה כלי חרס אלה שצבעם זהב, שטרות מזוייפים וכדו', כלום לא יזוף בו אביו וידבר אתו קשות: נדוניה שמסרתי בידך מה עשית בה?

משל לעשיר אחד שהיה לו בן שהגיע לפרקו, השיאו אביו אשה, נתן לו נדוניה גדולה ופסק לו מזונות לשנים אחדות, היה הבן סמוך על שולחן אביו כל אותן השנים. משכלו לו מזונותיו קראו אביו ואמר לו, בני, מעתה חייב אתה לעמוד ברשות עצמך ועליך ללמוד כיצד להרויח כסף, קח איפוא ממון זה שקצבתי לך נדוניה, צא בין הבריות ועשה בו סחורה, אך ראה לבדוק יפה איזה מסחר שתבחר לך לעסוק בו.

נטל הבן את כסף הנדוניה, נסע לאחד הירידים כדי לקנות סחורה, משבא לעיר וירד לשוק, ראה בחלונותיה של אחת החנויות כלים יפים להפליא ומראם כמראה כלי זהב, וסבור היה שכלים אלה עשויים זהב טהור. נכנס לחנות ושאלו לחנוני בכמה אתה מוכר כלי זהב אלה? הכיר החנוני בטיבו של הקונה התמים ואמר לו, כלים אלה עשויים באמת זהב טהור ומחירים הון רב, אולם לך אמכרם לך בזול, שכן זקוק אני דחוף למזומנים. קנה האברך כלי זהב אלה במחצית כסף הנדוניה, ובמחצית השניה קנה מיני שטרות חוב, אלא שמוזיפים היו והוא לא ידע.

נטל סחורה זו וחזר ובא אל אביו, הביט האב בסחורה שהביא בנו וחשכו עיניו, הכלים אינם אלא פשוטי כלי חרס צבועים בצבע של זהב ואינם שווים אלא פרוטות, ועל כגון זה הוציא הבחור את מחצית כסף הנדוניה, אוי לעיני שכך רואות צעק האב, סכום גדול שכזה איבדת בידיים ממש, ומה עשית במחצית השניה של הנדוניה? שטרי חוב קניתי מאלה הקרויים ניירות ערך

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

"אני לדודי ועלי תשוקתו"

זה יתנו וגו' מחצית השקל תרומה לה' וגו' העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל וגו' (ל', י"ג-ט"ו)

והקושיא בזה מדוע נצטוו דוקא בחצי שקל, הן אמת שענין המצוה הוא שיהיו כל ישראל שוים בה, העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, אבל למה יתנו כאו"א דוקא 'מחצית' השקל? ולפי האמור י"ל שלכן גם במחצית השקל הקפיד דוקא על 'חצי' שקל, להורות שזאת ישקול כאו"א בדעתו בהרמת שקלו וכן בקריאת הפרשה, כמה חביב הוא לפני השי"ת, וכמה חביבה עבודתו והשתוקקותו וכיסופיו של כל איש ישראל באשר הוא, עד שהוא בבחי' חצי ממש נגד השי"ת, בבחי' אני לדודי ועלי תשוקתו, שזה בשוה.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

הטעם שדוקא עשו לעבד "רציעת אזנו"

ורצע אדונו את אזנו במרצע (כ"א, ו')

פרש"י ז"ל: אמר ר"י בן זכאי אוזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע, ואם מוכר עצמו אוזן ששמעה על הר סיני כי לי בניי עבדים הלך וקנה אדון לעצמו תרצע.

והעיר המהרש"א (קדושין כב.) אמאי בכל המצות לא הענישו את העובר במזיד ברציעת האוזן מהטעם הנ"ל. וביותר קשה על מצות עשה וכדו' שאין עליהם שום עונש אחר הרי ראוי עכ"פ שירצע. ובאמת בלא"ה קשה הרי על 'לא תגנוב' ועל 'כי לי בניי עבדים' יהיה ראוי להרצע מיד כשנמכר, ואמאי נרצע רק כשרוצה להמשיך לאחר שש שנים. אלא מוכח מזה שרצון התורה היה לעשות את וסימן קלון רק למי שרוצה להמשיך להיות עבד אחר שש שנים, ומה שבחרה לעשות זאת דוקא באגופן של רציעת אזנו זהו בגלל הטעמים הנ"ל. וכן מדויק בלשון חז"ל ורש"י שלא שאלו מדוע נענש, אלא שאלו מה נשתנה אוזן מכל אברים בגוף ע"ש.

(פרדס יהודה)

"דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני"

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

דרשו חז"ל לפנייהם ולא לפני עכו"ם. אולי העניין ע"פ מקראי קודש לקמן מדבר שקר תרחק ואונקלוס תרגום מפתגמא דשיקרא הוי רחוק. שהאדם צריך להרגיל עצמו במידת אמת שיהיה מרוחק בעצם משקר, ואפילו בדת יהיה מרוחק משקר ומפניות, וזה שאמר דוד הע"ה (תהילים קי"ט) דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, בתחילה התפלל שיהיה מרוחק מהשקר, ואח"כ בתורתך חנני, תורת אמת, כי בטרם כל יקבל ע"ע לעבוד במידת אמת. וזה שאמרו חז"ל (ביצה טז) הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר רצ"ל הרוצה שיתקיימו אצלו התורה ומצות וכל הרבוש, שלא ישלטו הדינים, יטע בהם אדר מדת אמת שמרומז בר"ת ראש ד'ברך א'מת. ואז יהיה כלי מוכשר לקבל הטוב והחסד, ויגרום בזה שמחה וחדוה בשמים ממעל, כי עוז וחדוה לפניו אם משיפע לפניו כל טוב, וכמו שאמר הרד"ק ממעזיבזו זי"ע בתרו ישועה שזהו כתר של הקב"ה שמצמיח ישועה לישראל, וזהו משנכנס אדר מרבין בשמחה שע"י מה שעובד במידת אמת מרבה שמחה וחדוה בשמים ממעל, שע"י נעשים כלים מוכשרים לקבל הטוב והחסד מהמקור החסדים.

(תפארת שמואל)

כל הדברים שעושים, זה רק כי כך ציווה ה'

פרש"י ז"ל: ואלה מוסף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. וזהו הכוונה 'מה הראשונים מסיני' שהם גופי תורה, אף אלו מסיני, ר"ל אף המשפטים האמורים בפרשה זו, הגם שנראים דברים גשמיים ושכליים, צריך האדם לבטל את שכלו ולעשותם רק שמחמת מצוות הבורא ב"ה בסיני, כדאיאת בגמ' (ברכות ו.) מהו דתימא דינא שלמא בעלמא הוא וכו' קמ"ל דינא נמי היינו תורה, היינו שצריך לבטל את השכל הגשמי ולעשות הדינים אך ורק מפני שכך ציווה השי"ת, ואז גם המשפטים הם גופי תורה כמו הראשונים.

(אמרי מנחם)

זוארט

קדושת אכילת השירים

ועבדתם את ה' אלוקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. או יאמר ע"ד שאחז"ל (פסחים קיב.) כל הנוטל פרוסה מאיוב מתברך עיי"ש. היינו לאשר היתה הברכה שורה בכל אשר לו, לזה כל שנטל ממנו איזה דבר שכבר שרתה עליו ברכת ה' הוא ג"כ מתברך. וזש"ה ועבדתם את ה' אלוקיכם הבטיחנו הש"י ית' וברך את לחמך גו' והסירותי מחלה מקרבך. היינו שהש"י יברך לחמו ומימיו של הצדיק העובד את ה', וכל מי שיאכל ויטעום אצלו כלום, ישלח לו הש"י"ת מבוקשו הצריך לו, כגון רפואה למי שצריך לרפואה, וכדומה שאר מבוקשים בגשמיות וברוחניות אכ"ר.

לע"ז הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

מרגניתא דיצחק פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

ישראל, ולמען ינוח הוא טעם על ששת ימים תעשה מעשיך כי מהראוי היה שבני ישראל יהיו בחי' עולם שכולו שבת. כך שנשתלחו נשמת ישראל בעוה"ז כדי לתקן בחי' נפש הבהמיות וכדי שיתוספו עליהם גרים. לכן יש ימי המעשה. ופי' למען ינוח וינפש כו' הוא לעתיד יהיה שייכות שורך כו' והגר ג"כ המנוחה.

והסירותי מחלה (כ"ג כ"ה). לכאורה מוטב היה שלא ישום כלל, כמו שנאמר בפרשת בשלח (לעיל ט"ז כ"ז) כל המחלה כו' לא אשים עליך. אלא כי מלת 'מחלה' בהיפך אתוון היא 'לחמה', היינו לחם הפרנסה, וכשנגזר על אדם איזה מחלה ח"ו והאדם שב בתשובה, אזי הוא יתברך עושה מן 'מחלה' צירוף 'לחמה', ולא די שהוא מתרפא מחליו עוד הוא מתברך בברכת הפרנסה. זהו שנאמר והסירותי מחלה מקרבך, ר"ל 'זהסירותי' הצירוף 'מחלה' להפכו לצירוף 'לחמה' כאמור, וזה שיעור הכתוב 'וברך את לחמך' והסירותי מ'מחלה', היינו כאמור, ודי למבין.

ואלה המשפטים. מפרש"י ז"ל: למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח. יש לפרש כוונת רש"י ז"ל דשם נאמר בפרשת מזבח (שמות כ' כ"ג) ולא תעלה במעלות על מזבחי, י"ל שרמזה לנו התורה דרכי התשובה איך יתנהג האדם, דבזמן שבית המקדש היה קיים היו הקרבנות מכפרים, ועכשיו בעוונותינו הרבים שאין לנו מזבח, התורה"ק מכפרת, ע"ד שאמרו חז"ל (ויק"ר כ"ה א') הרגיל ללמוד דף אחד ילמד ב' דפין, ונמצא התורה נקראת מזבח שמכפרת כמו מזבח ואמר הכתוב ולא תעלה במעלות על מזבחי, פי' כשתרצה לעלות על מזבח דהיינו לשוב על עוונך, לא תעלה עם מעלות שתחשוב בדעתך שיש לך איזה מעלות, וגם לא תלך מיד בתחלתך במעלות ומדריגות צדיקים גמורים, רק מתחילה תרגיל את עצמך בהדרגה ממדריגה למדריגה בהכנעה גדולה, אשר לא תגלה ערוותך עליו רצה לומר דאם לא סופך להתגלות קלונך וערוותך. וי"ל כוונת רש"י ז"ל עם הסמיכות גם כן בדרך הזה דהדן דין אמת לאמתו נעשה כו' (שבת י.), ובודאי המקום עסקי הדינים כהלכתו אזי הוא גם כן מזבח כפרה להגן עליו, וזה שפרש רש"י ז"ל לומר לך שתשים סנהדרין אצל מזבח רצה לומר שיתנהגו גם כן בדרך הזה כנ"ל כמו שנאמר אצל מזבח.

וכי יריבון אנשים כו'. יצר טוב ויצר הרע, והכה איש את רעהו באבן, היצר הרע נקרא אבן נגף (סוכה נד.) ואמר אח"כ אם יקום כו', שמתעורר עצמו בתשובה, והתהלך בחוף על משענתו, משענת התורה, אז ינקה המכה היצחק"ר יהיה ג"כ נקי שיתהפך לטוב, רק שבתו יתן, פי' שישוב בתשובה ואז ורפא ירפא, כמו שנאמר (ישעיה ו' י') ושב ורפא לו.

ורפוא ירפא. מפרש"י ז"ל מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. בתוך תיבת הפ' נקוד, להורות שאם אדם ילך לרופא, ישאר איזה נקודה שלא ריפא לגמרי. אבל מי שבוטח בהקב"ה, "כי אני ה' רופאך", תיבת הפ' בלי ניקוד, אז לא נשאר רושם, ויהיה לו רפואה שלימה. (אשרי האיש. בשם א' הצדיקים)

ומראה כבוד ה' כאש אוכלת כו' (כ"ד, י"ז). דהנה האדם בעבודתו להש"י"ת בתורה ובמצוות מביא תענוג גדול למעלה, וכשאדם רוצה לידע אם הש"י"ת יש לו תענוג מעבודתו, הבחינה הוא על זה, אם אדם רואה שלבו בוער כאש ומתלהב תמיד לעבוד אותו, ויש לו חשק ורצון בעבודת הבורא, אז בוודאי מוכח שהש"י"ת יש לו תענוג מעבודתו, ולכך מסייעין לו מן השמים, ושולחין לו מחשבות קדושות לתוך לבו. לזה אמר ומראה כבוד ה' כו', שהסימן כשירצה אדם לידע אם רואה כבוד ה' והקב"ה נהנה ממנו, ולזה כאש אוכלת, אם לבו בוער כאש, וק"ל.

כי תצא אש ומצאה קוצים. יובן ע"ד (תהילים צ"ז, ג) אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו, כי הקב"ה שולח אש התלהבות גדול לעולם לעבודתו, וזר אל יתערב, כי נשפע באש השכינה, מכח התלהבות ואהבה גדולה, אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכל זה לפי המקבלים, אם ח"ו המקבלים אינם רוצים לקבל השפע לעבודתו באש, אם ח"ו מתהפך לדין ועושה דין בן, ובאדם מתהפך לכעס, וידוע שע"י כעס מסתלק הנשמה מהאדם, ויש אדם שיש לו נשמה קומה שלימה מרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ויש אדם שעדיין אין לו נשמה שלימה, רק הוא קונה לו נשמה בתורה ותפילה, ובכל פעם שהוא עושה איזה מצוה, מתרבה ומתגדלת אצלו הנשמה, פעם באבר זה ופעם באבר זה, עד תשלום רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ואח"כ מתגדלת יותר, דהיינו כל מצוה שהוא עושה מתגדל אותו אבר בנשמה. וזהו כי תצא אש - מאת הקב"ה התלהבות גדול לעבודתו, ומצאה קוצים - בני אדם שאינם הגונים שאינם יכולים לקבלו, ונאכל גדיש - כנ"ל כי נהפך למשחית, ונאכל גדיש היא הנשמה אשר האדם קונה לעצמו כנ"ל, או הקמה - היא הנשמה גדולה שירש מאב ואם, או שדה - או יכול להיות לעשות פגם להסתלק השכינה הנקרא 'שדה דחקל'. שלם ישלם - פי' יראה עצמו להיות שלם בנשמה, ואם קלקל כנ"ל, ישלם אותו העבירה אשר גרם הסתלקות השכינה - המבעיר את הבערה, והבן.

והסירותי מחלה מקרבך. ולכאורה צריך להבין תיבת 'מקרבך', היה לו לומר ממך, או מאתך, ולפי פשוטו י"ל דקאי על חלאים וחלשות באיברים הפנימיים רח"ל, אשר גם הרופאים מומחים הגדולים אינם יודעים הרפואה על בוריה רק מתעצעים המה בזה כנודע. ולזה הבטיחנו הש"י"ת, כאשר נעבדהו באמת, יסיר מאתנו חולשת החלאים אפילו מהאיברים הפנימיים, וזהו 'מקרבך' בפשוטו.

אם בגפו יבא בגפו יצא, זה ידוע שבגפו הוא לשון כנפים, היינו כשעולה למעלה ע"י כנפים שלו ומה הם הכנפים יראה ואהבה, כשיש לו יראת הרוממות ואהבת הרוממות, אז בגפו יצא, באופן הכנפים יצא מכל דבר שצריך לצאת ויתעלה הכל למעלה.

ששת ימים כו' למען ינוח שורך וחמורך כו'. כי שבת הוא עצה לקרב כל מעשה בראשית להש"י"ת ע"י שמירת שבת שהוא עדות שהש"י"ת בא מעשה בראשית. וזהו למען ינוח כו' כמ"ש במ"א באורך (ועיין בספר עבודת

מעשי צדיקים

רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א ליזמא דהילולא (א' אדר)

גם עבור גדולי המדענים. עם כל זאת, פרנסתו מעולם לא הייתה מצויה בידו וכל שעשה כדי לשנות דבר זה לא הצליח. באחד משיריו הוא מקונן על מזלו הרע באירוניה וטוען: אם אמכור נרות לאנשים - לא ישתרד חושך לעולם, אפילו אם אחליט להתפרנס ממכירת תכריכים לא ימותו אנשים כל חי.

באחד הימים שמע רבי אברהם אבן עזרא על רבינו משה בן מיימון, הרמב"ם אשר חי במצרים. הרמב"ם, כך שמע רבי אברהם, הינו רופא מומחה אשר

רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א נולד לפני קרוב לאלף שנים בעיר טולדה שבספרד. קשים ומרים היו חייו של ה"אבן עזרא", או כפי שנתכנה ברבות הימים על שם פירושו הנודע לתורה, ה"אבן עזרא". אשתו נפטרה בני צעיר. מבנו יחידו לא רווה נחת, והחלק שתפס יותר מקום מכל דבר אחר היה מזלו הביש שלא נתן לו לפרנס עצמו בכבוד. גאון בחכמה, פילוסוף ומשורר נודע היה רבי אברהם, בקי בחכמת האסטרונומיה, חשבון, דקדוק ומדעי העולם אשר ידועים היו בזמנו. ספרים רבים השאיר אחריו - ספרי יסוד בתחומם,

ביכולתו לרפא כל מחלה בעולם, וזאת לא באמצעות בדיקה שגרתית, אלא בהסתכלות אקראית בלבד. תורים רבים של חולים היו עומדים משני צדי המדרכה ליד ביתו של הרמב"ם מדי ערב, כשהזר מתפקידו כרופאו האישי של סולטן מצרים. הרמב"ם עבר ביניהם עם משרתיו והביט בפניהם, לאחד נתן משחה ולרעהו צמחי מרפא, השלישי קיבל הוראות לאכילה נכונה. היו כאלו שאובחנו כחולים במחלות נפשיות, להם העניק הרמב"ם עצות מחכמתו הרבה להקל על כאביהם הנפשיים - הקשים בהרבה מכאב גופני כלשהו. רבי אברהם אבן עזרא החליט לנסות את מזלו, ינדוד מספרד הרחוקה למצרים, יגיע למעונו של הרמב"ם וישמע מהי תרופתו. לאחר מסע נדודים ארוך ומייסר הגיע רבי אברהם למצרים והחל לשאול עוברים ושבים למעונו של הרמב"ם. גם כאן לא האירה לו ההצלחה פניה ותקופה ארוכה לא עלה בידו לפגוש את הרופא הנערץ.

לאחר ימים מספר סוף סוף מצא רבי אברהם את עצמו ממתין בתור האנושי הארוך, בשעה שהרמב"ם עובר בין החולים ומאבחן אותם במהירות. משהגיע הרמב"ם קרוב ל"אבן עזרא" - שלא היה חולה כלל, רק רצה לראות האם גם לאנשים בריאים יתן הרמב"ם תרופה, כשמונתו לתרופה שתוציא ממעגל העוני - הורה הרמב"ם למשרתו להשליך את רבי אברהם לידר העיזים ולנעול אותו היטב. בעוד רבי אברהם המום מן ההוראה, אחז בו שני משרתים חסונים והוא הושלך לידר צר, חשוך וקר, כשעיזים מסתובבות להן בין רגליו, פועות בקולות רמים, ואחת מהן אף העזה ללקק את פניו. דמעות רבות שטפו את פניו בנסותו להבין מדוע עשה לו הרמב"ם ככה. הרי אף חולה לא קיבל יחס שכזה. עודו מנסה להרהר בשעות הרבות בהן שהה לבדו במתרחש, נפתחה הדלת, צל הסתיר את האור הבא מבחוץ, הרמב"ם בכבודו ובעצמו בא לידר העיזים. "מבין אתה?", שאלו הרמב"ם בחיבה כשראה את פניו המשתאות, "ראיתי בעיניך מחלה קשה וחמורה שמקנת בהן זמן רב. ידעתי שתורפתך היחידה היא לבכות שעות רצופות, שאם לא כן - תאבד את מאור עיניך. לכן ציוויתי להשליך הנה. כעת, יודע אני שאיש חכם אתה, הבה תכבדני ותסכים להתארח בביתי"

מעשה שהיה עם רבנו אברהם בן עזרא זיע"א שהיה אדם עני מאוד, פעם אחת יצא את מולדתו לרגל איזה עבודה, ועליו היה להפליג באונייה, וכשהיו בלב ים, באו על האונייה שודדים ושדדו את כל הרכוש והנפש מהאונייה, ביניהם גם את רבנו אברהם בן עזרא. כשהגיעו השודדים ליבשה הציגו את סחורותיהם ומכרוהו, גם את רבנו אברהם בן עזרא הציגו. עבר שם כומר אחד עשיר מופלג, הסתכל בו והבין שהוא יהודי חכם ופיקח, וקנה אותו מידי השודדים, והביאו לביתו וימנה אותו על כל עבודתו בבית ובשדה. ורבנו אברהם בן עזרא עבד את כל העבודות אשר הטיל עליו הכומר, והסתפק בלחם ובפירות יבשים, ולא בא אל פיו שום תבשיל, כדי לא לטמא את נפשו במאכלים אסורים.

יום אחד שלח המלך לקרוא את הכומר, והכומר תיכף הלך אל המלך, השתחוה לפניו ושאל מה מבוקשו? אמר המלך לכומר: ברצוני לשאול אותך שלוש שאלות, ואם תענה עליהן, מה טוב ואז אדע כי חכם ונבון אתה, ואשימך ליועצי, ואם לא תדע לענות, משפטך יהיה חרוץ מלכתחילה למוות. שאל ואשמע, אמר הכומר. שאלה ראשונה לאיזה צד נוטה הקב"ה פניו? שאלה שנייה מי יכול לסובב את העולם ביממה? שאלה שלישית כמה

שווה אני? המלך היה לו בטר על ראשו משובץ באבנים יקרות שאין להם ערוך מרוב יקרונם. הכומר ביקש אורכה כדי לענות למלך על שאלותיו, המלך נתן לו אורכה ג' ימים. היום הראשון עבר, וגם יום השני בלי מוצא על שאלות המלך.

בסוף בא הכומר להחלטה שאין טוב מהיהודים להתייעץ אתם כי נבונים הם ופקחים. נגש לרבנו אברהם בן עזרא וסיפר לו את כל המתרחש, ואמר לו, אם תוכל לענות לי על שאלות המלך, אתן לך חופש ואשחרר אותך מעבדות. ענה לו רבנו אברהם בן עזרא, מחר תן לי את גלימתך ואת כובעך, ואני אלבשם ואלך אל המלך במקומך ואשיב על שאלותיו, אם ימצאו חן בעיני המלך אתה תנצל ותתן לי את החופש ותהיה גווייתי לשלל, ואם לא, בין כה וכה יוציא אותי למיתה בשרפה אני אשרף במקומך ואתה תינצל. לא היה קץ לשמחתו של הכומר, שביין כה וכה הוא ניצל.

למחרת היום לבש רבנו בן עזרא את בגדי הכומר וחבש את כובעו, והורידו על מצחו כדי שלא יכירוהו, ובדרכו למלך ניגש לחנות שמוכרים צלבים, וקנה לו צלב בשמונה פרנק ממתכת כסף טהור, והמשיך את דרכו למלך. המלך אסף את כל השרים וגדולי הממלכה, וגם שופטים ואנשים חשובים, כדי לשמוע את תשובת הכומר. רבי אברהם בן עזרא נכנס ישר ועמד לפני המלך בלי פחד ומורא, השתחוה למלך ואמר: אדוני המלך, שאל את שאלותיך ואשיב עליהן. שאל המלך שאלה ראשונה, לאיזה צד מפנה הקב"ה את פניו? רבנו בן עזרא ביקש שיביאו לו נר, תיכף מלאו את מבוקשו, הדליק את הנר ואמר: לאותו צד שהנר נותן אורו גם הקב"ה פונה. התשובה מצאה חן בעיני המלך והשרים, והמלך שאל שאלה שנייה: מי יכול לסובב את העולם ביממה אחת? ענה רבי אברהם: "השמש". טוב ויפה אמר המלך, ועכשיו שאלה שלישית, כמה אני שווה? ענה רבנו אברהם בן עזרא: שמונה פרנק, אדוני המלך. באותו רגע נשמע רעש גדול מהקהל שחזה את כל המחזה הזה, אך המלך במבט אחד השתיק את כולם, ושוב שאל המלך איך אתה מוכיח את זה? הוציא רבנו בן עזרא את הצלב שקנה ודמות של ישו על הצלב ואמר: ראה אדוני המלך את הצלב עם דמותו של ישו מכסף טהור, וזה עלה לי עשרה פרנק, וזה בלתי אפשרי שיהיה כבוד המלך וישו שווי אחד, אך ההבדל הוא קטן, ולכן לפי דעתי המלך שווה שמונה פרנק.

המלך מאוד התפעל מתשובותיו הקולעות, ואמר לו עוד שאלה אחת אשאל אותך במפתיע, נראה אם גם בזה תעמוד, שאל אדוני המלך והקב"ה יהיה בעזרי ענה רבי אברהם. שאל המלך האם תדע מה אני חושב עליך בלבי? צ"כ? ענה רבי אברהם, אתה רוצה לדעת אם הכומר משיב לשאלותיך או אדם אחר. המלך לא היה לו גבול לשמחתו כי בדיוק זה מה שחשב. תיכף קם המלך ניגש לרבינו אברהם בן עזרא הוריד מעל ראשו את כובע הכומר, ואז ראה המלך לפניו אדם אחר לגמרי, שאל אותו מי הוא ואיך התגלגל לפה? סיפר למלך את כל קורותיו. המלך תיכף ציווה שיביאו את הכומר ודן אותו למיתה. ואת כל רכושו נתן לרבנו אברהם בן עזרא, הוא הודה למלך ובקש מאת המלך, כי היות והוא יודע את מזלו שהוא רע מאוד, ואם אקח את רכוש הכומר, בזמן קצר הכל יאבד, לכן אם מצאתי חן בעיני המלך, יתן חצי הרכוש לטובת בתי החולים ולאנשים עניים זקוקים, וחצי השני יתן בידי אנשים אשר אדוני המלך ימנה אותם ללוות אותי להחזיר אותי לעירי. המלך מיילא את בקשתו וכך חזר רבנו אברהם בן עזרא לביתו בשלום.

חזקנו קורא נא

לחזקת ולעידוד לימים אלו

'נאר אמונה, נאר אמונה אין בורא כל עולמים'

כשמגיע כזה מכתב בהול לר' מיכאל דב, הוא לא השתהה ואף לרגע, ומיד יצא לדרך, לאיסוף כספים. ואפילו שהוא ידע היטב בליבו שאין כל אפשרות להמציא כזה סכום בזמן קצר. אבל מתוך אמונה ובטחון הוא אסף עוד פרוטה ועוד פרוטה. והגיע היום שקבע לו המפקד הנאצי ימ"ש, ולא היה בידו כי אם חלק גדול מהכסף, והוא היה נדרש להשלים את הכסף שחסר לו. והמפקד שלח לשאול אותו אם יש לו את הכסף כמו שהם דיברו מתחילה? ענה ר' מיכאל דב לא, אבל הוא ניסה לבקש רחמים ותחנונים לפני אותו מפקד שיחוס וירחם על אלף יהודים ומשפחותיהם, שלא ישלח אותם למוקד להריגה על לא עוול בכפם... אבל המפקד לא רצה לשמוע, כי אם להיפך, הוא קבע לו שעה, שאם עד שעה זו לא יהיה בידו הכסף, כולם נשלחים להריגה. אבל ר' מיכאל דב ניסה להגיד שיש בידו מרבית מהסכום הנדרש, והוא מוכן להתחייב לו שכבר בימים הקרובים הוא יביא לו את מלוא

בימי מלחמת עולם השנייה איש חסיד היה הרב מיכאל דב וייסמנדל זצ"ל, הוא הגבר אשר עזר להמוני יהודים הנמצאים בעמק הבכא בין מות לחיים, בצרה ובשביה, לעמוד להם להצלה. ממקום מושבו בעיר דברצין בהונגריה, עמד לעמוד לימין כל בקשה על שחרור יהודי מציפורני הנאצים ימ"ש. ובמקביל היה מחזק יהודים בכל מקומות מושבותיהם, ומעורר אותם באמונה בהש"ת, ובלימוד התורה ובעבודת התפילה ובמעשים טובים.

באותם הימים הגיע מברק אל ביתו של ר' מרדכי דב, ובו נכתב בין השאר "יש לנו אלף יהודים ומשפחותיהם, לא שלחנו אותם להורג, ואם תביא לידינו סכום... עד לתאריך... נשלח אותם לחפשי חיים. ואם לא, נשלח אותם למוקד להריגה" על החתום היה אחד מהמפקדים הקשים והבולטים של הצורר הנאצי ימ"ש.

הסכום. אבל המפקד לא רצה לשמוע שום הצעה וכדומה. ומה שהיה לבסוף, שאלף יהודים ומשפחותיהם, נשלחו להריגה על קידוש שמו ית', ה"ד במהרה.

כשהגיע הבשורה הקשה והמרה אל ר' מיכאל דב, הוא לא יכל להביא מרגוע לנפשו, והיה לו קשה להתנחם על אלף יהודים ומשפחותיהם, סך כללי של אלפי יהודים, שנשלחו להריגה על היותם יהודים. והוא היה מאוד שבור, ולא יכלו כמעט לדבר עמו. פעם הוא נכנס אל הרבי הרי"צ מליובאוויטש זי"ע וסיפר לו את מהלך חייו, פעליו ומעשיו למען היהודים בכל מקום שהם, וסיים במעשה עם האלף יהודים ומשפחותיהם שנשלחו להריגה עקה"ש, או אז קם הרי"צ מכסאו ואמר "מה זה לא מרביש"ע?!", "אתה הולך לחזק את המוני בני ישראל בכפרים ובעיירות ולקרב אותם אל אביהם שבשמים, ומה שנשלחו אלף יהודים ומשפחותיהם עקה"ש זה לא מרביש"ע...!?"

ביסוד זה מובן הפסוק שפותח את פרשת השבוע (כ"א, א') "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", מפרשי" ז"ל "אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני". לכאורה קשה מה בא לרשי" להזכיר פה את הר סיני, את שעת קבלת התורה? פה בפרשתנו אנו קוראים על המשפטים והדינים, ואילו בהר סיני זכינו לקבל את התורה"ק, מה עניין של משפטים ודינים בהר סיני? ולהסביר הדברים נביא את מתק דבריו של הרמב"ן, "כי רצה להקדים להם המשפטים, כי כאשר היה בעשרת הדברות הדבור הראשון בידעת ה', והשני באיסור ע"ז, חזר וציזוה את משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראייתם כי מן השמים דברתי עמכם (לעיל כ כב), שתזהירם אתה עוד שיתנו לבם למה שראו וזיהרו במצות האלו שציוויתם, כי אתם ראייתם, כנגד דבור אנכי ה' ולא תעשון אתי כנגד לא יהיה לך, להשלים עניין ע"ז, ואלה המשפטים כנגד לא תחמוד, כי אם לא ידע האדם משפט הבית או השדה ושאר הממון יחשוב שהוא שלו ויחמדהו ויקחהו לעצמו, לפיכך אמר תשים לפניהם, משפטים ישרים ינהיגו אותם ביניהם, ולא יחמדו מה שאינו שלהם מן הדין. ע"כ.

ובכך אפשר לבאר את הכתוב 'ואלה המשפטים - ואלה מוסיף על הראשונים, מה אלו מסיני אף אלו מסיני', הקב"ה נתן את עשרת הדברות בהר סיני, אבל הוא רצה להוסיף עליהם עוד משפטים ודינים שידע האדם איך להתנהג. ולכן אותו אנכי ה' בהר סיני שציוה להאמין ולבטוח בו, ולקיים את כל העשרת הדברות, הוא גם קבע לאדם איך להתנהג בבית או בשדה או בממון. ובכך ניתן לבאר את דברי התרגום אונקלוס "ואלין דיניא די תסדר קדמיהון" שאלו הדינים צריך אדם לסדר לעצמו, כמו עשרת הדברות.

ולהוסיף נופך על דברינו, נביא פה את דברי בעל ה"בני יששכר" (במאמרים לר"ח אדר) וזה דבריו הק' "בגמרא (ביצה דף טו:), הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, שנאמר (תהלים צג, ד) 'אדיר במרום ה'', ע"כ. כל הרואה משתומם על המראה, ויבין שדברי חז"ל המה רמיזא דחכמתא. וכעת נדבר בקיצור, דהנה בניסן נתגלו ניסים נגלים לבאי עולם, ונתגלה לכל כי הש"י משדד המערכה, כוכבי השמים וכסיליהם. אבל הנהגת הטבע, איך הש"י מנהיגם בחפצו ורצונו בהשגחתו על כל פרט ופרט, הכל בהשגחה נפלאה, לא נתאמת עדיין לכל באי עולם, לאותן שאינן מבני בינה של תורה, והיו סוברים שהש"י מסר עולמו לטבעיים המה הכוכבים ומזלות, ועל ידם מתנהגת ההנהגה הטבעית כפי שפיטת המזלות לכל זמן, זולת כשעולה ברצונו ית"ש לשדדם בנס. והנה בהגיע תור זמנן הנס שנעשה לישראל בחודש אדר, שהיה הנס טבעי בלא שיודד המערכה, ואעפ"כ נתוודע לכל באי עולם כי יד ה' עשתה זאת, ולא נסתפק שום בן אדם לומר שהיה העניין הזה במקרה, בזולת השגחה משגחה, אזי אז נתוודע לכל שגם הנהגת הטבע הוא הכל בהשגחה נפלאה מאת המשגיח ב"ה וברוך שמו. ממילא כל עסקי העולם וכל ענייניו, שקונה האדם עושר ונכסים, הכל היא בהשגחה המשגיח, ולא יוסיף ולא יגרע האדם ברוב השתדלות וחריצות, ולא יאמר האדם: כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, רק ידע עם לבבו כי הש"י המשגיח וכל יכול הוא הנותן לו כח לעשות חיל, הגם שמשדל האדם בטבע במסחר ובמשא ומתן, השגחתו ית"ש היה בענייני הטבע ההוא, ליתן לו כח ואומץ להשתכר ההון ועושר. כעניין שנראה בעליל בנס דחודש אדר, שהיה בטבע, עכ"ז הכירו וידעו כל באי עולם שהוא בהשגחה נפלאה. ובאם יאמר האדם: כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה הנה לא יתקיימו נכסיו. וזהו שרמזו חז"ל: הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, היינו יתקע בהן העניין הנרצה באדר, שהיה נס מופלג בטבע, להתוודע ולהגלות שהכל בהשגחה נפלאה, גם כל הענינים הנעשה בטבע. הבן כי קיצרתי. עכ"ל הק'.

ומעתה יתבאר לנו יפה שאפילו ויש דברים קשים שבאים לאדם חס וחלילה, זה גם בא לעורר אותם באמונה, וגם פה במעשינו שר' מיכאל דב היה שבור מהמעשה שהיה, יש גם להאמין לא רק שהולך טוב, אלא שחלילה נגזר להיות רע, זה הכל מהקב"ה, ולכן אנחנו צריכים להאמין בו באמונה חזקה שהכל מהבורא ית"ש. ויהי רצון שיהפך 'צרה' ל'רצה' רצה ה' אלוקינו בעמך ישראל ולתפלתם שעה, והשב את העבודה לדביר ביתך, ברחמים רבים, בגאולה השלימה בקרוב ובימנו אמן וכן יהי רצון.

והשבוע בקו "ומתוק לחכי"

התחזקות ב"חיזוק היומי" בשלוחה 3 בעבודת השי"ת, שמוע"ס מיוחד מהמשפיע הרה"ח רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א

להתעורר לקראת השבת קודש עם מגוון נרחב של דברי תורה וחסידות ממשפיעים הרבנים הגאונים שליט"א, בשלוחה 1

"והכינו את אשר יביאו" בשלוחה 4, הכנה לקראת שבת מלכתא

היו גם אתם מחוברים לקו בכל משך ימות השבוע.

להתעלות. ולהתרומם.

04.847.30.50

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד
ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה
נלב"ע ז' אדר תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח רבי יוסף אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל
נלב"ע י"א אלול תשע"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך התה"ח ישראל פינגבונים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן-540321 ע"ש ישראל בנימין פינגבונים. ניתן לתרום מכספי מעשר.